

Տաղ Ճննդի, 'ի Ներսիսե Կաթողիկոսե
Nativity Ode, by Nersēs Catholicos

Տիրուհի սուրբ կոյս, մայր մարմնացելոյ բանին,
Holy Lady Virgin, mother of the carnate Word,

Մաքուր կուսութեամբ ծընար տրղայ ըզտերն,
Pure with virginity, you birthed the infant Lord,

Տաճար Հոգեւոր Թագաւորին Երկնից,
Spiritual temple of the King of heaven,

Աւաբեցելոյն 'ի Հայրական ծոցոյ:
Of the one sent forth from the Fatherly bosom.

Բաբունին էից իմաստութիւնն Հաւր,
Rabbi of existence, wisdom of the Father,

Առ քեզ խոնարհեալ շուշանափայլ Հովիտ.
Through you, the glittering lily-[of-the]-valley came low.¹

Բախական բայիւք երգաբանեալ գոչեմք.
Joyously with lyricized phrases, we cry out:

- Հարան Երկնից դըշխոյ, ուրախացիր բերկրեալ:
-Bride of heaven, Queen—rejoice, delighted!

Ցընծութիւն կուսից աւետաբեր կանանց,
Exultation of virgins, bearing good news to women,

Բաց լուծանելով զանիծաբեր երկունս.
Unveiled by unbinding the curse-borne pains of birth.²

Ցաւղ 'ի Հերմոնէ վայր 'ի սիոն Հեղեալ,
The dew from Hermon area, onto Sion flowed,³

Գեղմն իմանալի 'ի քեզ իջեալ Հոգւոյն:
Intelligible beauty, the Spirit came down into you.

¹ The image of Christ as the Lily of the Valley is based on exegesis of Song of Songs 2:1, Ես ծաղիկ դաշտաց, շուշան հովտաց, “I [am] a flower of the plains, a lily of the valleys.”

² Gen. 3:16.

³ Psa. 132 (133):3. The flowing dew is a metaphor for the Holy Spirit coming down into Mary (see the next line of the ode).

Nersēs Shnorhali - Nativity Ode

*Հինաւորցն աստուած մանուկ 'ի քէն յայտնեալ,
The ancient God—the child from you revealed,*

*Մորենի վառեալ զքեզ մովսեսի տեսեալ,
The burning bush of Moses saw you,*

*Հիւսակ Հոգեւոր եալթնարփեան շնորհաց
Spiritual weave of the seven-luminous graces,⁴*

*Ջաշ վառեալ լուսով զաքարիաս ետես:
A torch burning with light, Zechariah did see.⁵*

*Փունջ վարդից յեռեալ անուշահոտ Հոգևով,
Bouquet of roses, with sweet-scented Spirit entwined,*

*Խընկաբեր Հովիտ, զրմուռ եւ տաշխ Հալուէ,
Incense-bearing valley—myrrh, storax and aloe,⁶*

*Փառաց թագաւորն քեւ 'ի տաճարն եկեալ,
The King of glory came into the temple, through you,*

*Սիմէոն ցընծայր քառանաւրեայ մանկամբն:
Simeon rejoiced with the child of forty days.⁷*

*Քառակերպ աթոռ սուրբ ծերունին գրտաւ`
The holy ancient one found the four-sided throne,*

*Ի գիրկս իւր բարձեալ զ'ի քերովբէս նըստեալն:
With his open arms raised to the cherubim seated.⁸*

*Քրիստոսի փրկչին ընդ ծերունոյն գոչեմք.
To the Savior Christ, with the ancient one we cry out:*

*-Արձակեա՛ եւ զմեզ 'ի կապանաց մեղաց:
-Release us also from the shackles of sins!⁹*

⁴ Isa. 11:2-3. The seven graces of the Holy Spirit are Wisdom, Understanding, Counsel, Fortitude, Knowledge, Piety, and Fear of God.

⁵ Zech. 12:6.

⁶ Psa. 44:9 (45:8); John 19:39.

⁷ Luke 2:22-35.

⁸ Ezek. 10.

⁹ Rom. 6:6.

Փոխ
ANTIPHON

Անճառ բանին բարձրելոյն
To the ineffable Word Most High
Երկրրպագէն քերովբէք,
The cherubim bow low,¹⁰
Որ միշտ ընդ Հաւր եւ Հոգւոյն
Who always, with the Father and Spirit
Փառաբանի յանմահից:
Is glorified among the immortals.

Անճառելի խորհրդով
Unspeakable with mystery
Նըւաստացեալ տեսանիւր,
He was beheld self-humbled,
Կոյս կուսական ծընընդեամբ
The Virgin, virginal with birth,
Չկանանցն էլոյժ զդատակնիք:
Annulled the sentence on the women.¹¹

Ծընաւ ծընեալն 'ի Հաւրէ,
From the Father, the Begotten was begot,
Չմեզ ազատեաց յանիծից,
From the curses, He set us free.¹²
Կեանք 'ի կենաց յայտնեց.
The Life in life was revealed—
Մեզ կեցուցիչ եւ փրկիչ:
To us, Life-giver and Savior.

¹⁰ Rev. 4:8.

¹¹ Heb. 9:15.

¹² Gal. 3:10-14.

Nersēs Shnorhali - Nativity Ode

Իջավանի 'ի յայրին

Within the man, He did dwell,

Այն, որ անտեսն է վերնոցն,

That which is invisible, [is] of on High,

Ի խանձարուրս պատեցաւ,

In swaddling garb, He was engirdled,¹³

Լուսով ըզմեզ զարդարեաց:

He adorned us with the Light.

Կաթամբ Կուսին կերակրի

With milk of the Virgin, He was fed

Հացըն կենաց անմահից,

The bread of immortal life,

Մըսուր եղաւ յանբանից

[In] a manger among beasts, He was laid¹⁴

Անպարագիրն 'ի յէից:

Uncircumscribable by things that exist.¹⁵

Հովուացն եկեալ 'ի տեսիլ

The shepherds, they came to see

Փառաց լուսոյ անեղին,

The glory of the uncreate Light,

Չայնակցելով ընդ վերնոցն`

In vocal harmony with those on High,

Փառք 'ի բարձունս, երգէին:

They sang, "Glory! to the Most High!"¹⁶

¹³ Luke 2:7.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ The last two lines of this verse, with only five words in the Armenian, evoke the profound dichotomic mystery of the Nativity with poetic eloquence.

¹⁶ Luke 2:8-14.

Nersēs Shnorhali - Nativity Ode

Մագքն ընծայիւք կանխէին

The Magi made haste, with gifts¹⁷

Ի փառս ըզմեզ փրկողին:

For the glory of the Savior, of us.

Ընդ որս եւ մեր գոչեսցուք.

With them, we should also cry out:

-Փա՛նք ծննդեան քրիստոսի:

-Glory! to the birth of the Christ!

- Translated June 2021

by Matthew Sarkisian.

¹⁷ Matt. 2:1-11.